

УДК 811.161.2'373.45:620.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-933X/2025-XXV-22>

АНГЛОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЕНЕРГЕТИКИ: МІЖ ІННОВАЦІЄЮ ТА ТРАДИЦІЄЮ

Харчук Лілія

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент катедри української мови
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID ID: 0000-0003-0063-1956

У статті досліджено англomовні запозичення в українській енергетичній термінології як один із важливих чинників розвитку сучасного науково-технічного дискурсу. Встановлено, що активне використання англiзмів зумовлене глобальними трансформаційними процесами, які охоплюють енергетичну сферу та пов'язані з інноваціями, цифровізацією, розвитком відновлюваних джерел енергії, екологічною модернізацією й міжнародною інтеграцією. Запозичені терміни виконують роль ефективного засобу комунікації між науковцями, інженерами та фахівцями галузі, сприяють оперативному обміну знаннями та уніфікації професійної мови відповідно до міжнародних стандартів. Доведено, що адаптація англomовної термінології до українського мовного простору має багатовимірний характер: вона охоплює фонетичні, морфологічні та семантичні аспекти, а також пов'язана з проблемами унормування та співіснування з питомо українськими лексичними одиницями. Запозичення в енергетиці не лише виконують номінативну функцію, а й відображають інноваційні технологічні явища, закріплюють нові наукові підходи, розширюють семантичне поле термінів і підсилюють прагматичний компонент професійного спілкування. Водночас надмірна залежність від англiзмів може становити виклик для збереження мовної ідентичності, що зумовлює необхідність вироблення збалансованої мовної стратегії, яка поєднувала би відкритість до міжнародних тенденцій з підтримкою українських термінотворчих традицій. Наукова новизна роботи полягає в комплексному аналізі англomовних запозичень у сучасній українській енергетичній терміносистемі з огляду на їх мовне оформлення, комунікативну функцію та соціокультурне значення. Практична цінність дослідження полягає в можливості використання результатів для вдосконалення термінографічної практики, викладання фахових дисциплін, підготовки навчальних матеріалів і розроблення сучасних стандартів української науково-технічної мови.

Ключові слова: англomовні запозичення, українська мова, енергетична термінологія, терміносистема, адаптація, мовна ідентичність, фаховий дискурс.

Kharchuk Liliia

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Language
Lviv Polytechnic National University

ENGLISH BORROWINGS IN UKRAINIAN ENERGY TERMINOLOGY: BETWEEN INNOVATION AND TRADITION

The article investigates English borrowings in Ukrainian energy terminology as one of the key factors in the development of contemporary scientific and technical discourse. It is established that the active use of Anglicisms is driven by global transformational processes affecting the energy

sector, including innovations, digitalization, the development of renewable energy sources, ecological modernization, and international integration. Borrowed terms serve as an effective means of communication among scholars, engineers, and industry specialists, facilitating the rapid exchange of knowledge and the unification of professional language in accordance with international standards. The study demonstrates that the adaptation of English terminology to the Ukrainian linguistic context is multidimensional, encompassing phonetic, morphological, and semantic aspects, as well as challenges related to standardization and coexistence with native Ukrainian lexical units. Borrowings in the energy sector perform not only a nominative function but also reflect innovative technological phenomena, consolidate new scientific approaches, expand the semantic field of terms, and enhance the pragmatic component of professional communication. At the same time, excessive reliance on Anglicisms may pose a challenge to preserving linguistic identity, highlighting the need for a balanced language policy that combines openness to international trends with the maintenance of Ukrainian term formation traditions. The scientific novelty of the study lies in the comprehensive analysis of English borrowings in the contemporary Ukrainian energy terminology system, considering their linguistic form, communicative function, and sociocultural significance. The practical value of the research consists in the potential application of the findings for improving terminographic practice, teaching professional disciplines, preparing educational materials, and developing modern standards of Ukrainian scientific and technical language.

Key words: English borrowings, Ukrainian language, energy terminology, terminological system, adaptation, linguistic identity, professional discourse.

Вступ. Глобальні трансформаційні процеси, що охоплюють сучасний науково-технічний простір, зумовлюють інтенсивну взаємодію мов у різних галузях знання. Однією з найдинамічніших сфер, де спостерігається активне впровадження іншомовної термінології, є енергетика – галузь, що стрімко розвивається під впливом інновацій, цифровізації, екологічної модернізації та міжнародної співпраці. У цьому контексті англійська мова відіграє провідну роль як мова наукової комунікації, технологічного прогресу та стандартизації знань. Відповідно, англійські терміни дедалі частіше стають складовою частиною фахового мовлення українських науковців, інженерів, енергетиків і перекладачів.

Термінологія енергетичної галузі в Україні перебуває в активній фазі формування та оновлення. Це зумовлено і потребою точного й оперативного позначення нових понять, і впливом міжнародних тенденцій та інтеграційних процесів. Англійські запозичення функціують у цьому середовищі як засіб ефективного наукового обміну, відображення інноваційних явищ і адаптації до світових стандартів. Водночас їх використання порушує низку лінгвістичних і термінологічних питань, пов'язаних з адаптацією, унормуванням, семантизацією та співіснуванням із питомо українськими лексичними одиницями.

Актуальність цього дослідження зумовлена зростанням кількості англійзмів у фаховій мові енергетики, необхідністю їх системного аналізу, а також потребою у виробленні свідомої мовної стратегії щодо використання запозичених термінів в українському науково-технічному дискурсі. Такий підхід сприяє збереженню мовної ідентичності, водночас забезпечуючи відкритість і конкурентоспроможність української термінології на міжнародному рівні.

Проблематика іншомовних запозичень у науково-технічному мовленні, зокрема англійських, є предметом активного вивчення в українському мовознавстві. Дослідники наголошують, що інтенсивне проникнення англійзмів у різні галузі фахової комунікації зумовлене не лише глобалізаційними чинниками, а й практичною потребою оперативно фіксувати нові поняття, які виникають у процесі технологічного прогресу [14]. Вивченню лінгвальних і екстралінгвальних чинників, що впливають на формування та стандартизацію термінів

у національних терміносистемах, присвячено роботу А. Д'якова, Т. Кияка та З. Куделько «Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти» [3]. Автори підкреслюють, що механізми термінологічного планування враховують як свідомі, так і підсвідомі мовні процеси, а також вплив мовної інтерференції на розвиток галузевих терміносистем.

Проблему співвідношення запозичених і питомих українських термінів у науково-технічній сфері детально досліджували Л. Архипенко [1], І. Кочан [8–11], М. Гінзбург [2], З. Куньч [12; 13], Л. Кислюк [7], О. Іващишин [5], В. Карабан [6], І. Процик [15], П. Селігей [16], І. Фаріон [18], Г. Чорновол [20], Ю. Шаранова, Є. Маслов [21] та інші.

У нашому дослідженні «Запозичення в українській електроенергетичній терміносистемі» ми вже досліджували процеси запозичення іншомовних терміноодиниць в українській електроенергетичній термінології. Аналіз матеріалу дозволив дійти висновку, що це є закономірним і необхідним явищем, що відіграє важливу роль у поповненні національної терміносистеми. Виявлено, що нові терміни під час освоєння зазнають графічних, фонетичних, морфологічних та лексико-семантичних змін. На відміну від питомих українських термінів, запозичені одиниці вирізняються високою точністю, конкретністю, однозначністю та активністю словотворення, що сприяє розширенню і збагаченню терміносистеми. Дослідження також підтвердило, що інтернаціональна та міжнародна лексика сприяє ефективній комунікації з іншомовними фахівцями і підкреслює перспективність продуктивного використання запозичень у майбутньому. Водночас використання інтернаціоналізмів має бути збалансоване з питомими українськими термінами, усталеними в галузевих системах [19].

Отже, в сучасному українському мовознавстві окреслено кілька аналітичних векторів у вивченні англомовних запозичень: типологія термінів, моделі адаптації, перекладацькі стратегії та функціонування у фаховому мовленні. Проте дослідження, присвячені винятково енергетичній терміносистемі, залишаються малочисельними, що визначає наукову новизну та практичну доцільність нашої розвідки.

Метою дослідження є вивчення англомовних запозичень у сучасній українській термінології енергетики як мовного явища, що має лінгвістичні, соціокультурні й прагматичні аспекти.

Завдання дослідження: визначити основні типи англомовних запозичень, які використовують в українській термінології енергетики; проаналізувати фонетичні, морфологічні та семантичні особливості адаптації запозичених термінів; схарактеризувати функції англомовних термінів у професійному дискурсі; визначити вплив англомовних термінів на розвиток української термінології енергетики. Наукова новизна дослідження полягає в комплексному підході до вивчення англомовних запозичень в енергетичній термінології крізь призму їх мовного оформлення, комунікативного навантаження та взаємодії зі структурою української мови.

Методи та методики дослідження. У дослідженні застосовувався комплексний підхід, що поєднує описовий, зіставний, структурно-семантичний та функціонально-дискурсивний методи аналізу мовного матеріалу. Описовий метод використовувався для характеристики зовнішніх і структурних особливостей термінів. Структурно-морфологічний аналіз дав змогу визначити моделі побудови термінів і їх морфологічну адаптацію в українській мові. Фонетико-графічний аналіз застосовувався для виявлення закономірностей транскрипції та транслітерації термінів. Семантичний аналіз допоміг оцінити ступінь збереження або зміщення значення в разі запозичення. Функціонально-дискурсивний підхід забезпечив дослідження реального функціонування термінів у наукових, технічних і публіцистичних текстах.

Під час інтерпретації даних урахувалися такі аспекти: прагматичне навантаження термінів у професійному спілкуванні; вплив жанру та адресата тексту на вибір форми терміна; варіативність термінів у паралельному вживанні (англомовна форма, калька, транслітерація, адаптований відповідник). Методологічна база дослідження ґрунтується на сучасних підходах до вивчення іншомовних запозичень у терміносистемах, а також на загальноприйнятих принципах термінознавства, соціолінгвістики та прикладної лінгвістики. Джерельною базою розвідки стали тексти українських наукових публікацій з енергетичної тематики (статті з фахових журналів, аналітичні звіти), галузеві нормативно-технічні документи, мультимедійні ресурси (офіційні сайти профільних міністерств, енергетичних компаній, міжнародних організацій), а також терміни, зафіксовані в перекладених і оригінальних документах, підручниках та словниках.

Для аналізу відібрано терміни, які активно функціують в українському енергетичному дискурсі. Критеріями добору були: частотність уживання; належність до ключових напрямів сучасної енергетики (відновлювана енергетика, енергоощадність, цифровізація тощо); наявність варіативності перекладу або адаптації.

Результати та дискусії. Мовні запозичення є важливим чинником розвитку будь-якої мови, що відображає культурні, наукові та технічні взаємодії між народами. Запозичення можуть бути лексичними, фразеологічними, граматичними, а також термінологічними. У термінології запозичення відіграють особливу роль, оскільки часто виникають у зв'язку з потребою позначення нових понять, явищ чи процесів, які не мають відповідників у мові-реципієнті. Англомовні запозичення є домінантним типом лексичних запозичень у багатьох сучасних мовах світу. Це зумовлено роллю англійської мови як міжнародної мови науки, техніки, бізнесу та інформаційних технологій. В українській мові цей процес особливо помітний у науково-технічній термінології, зокрема в галузі енергетики.

Спостережено, що у сфері енергетики, що швидко розвивається, з'являються численні нові поняття, пов'язані з відновлюваними джерелами енергії, альтернативними технологіями, цифровізацією енергосистем. Тож англомовні запозичення в цій галузі не лише збагачують українську термінологію, але й стають засобом інтеграції української науки у світовий науковий простір.

Англійська мова сьогодні є головним джерелом міжнародної науково-технічної комунікації, зокрема у сфері енергетики. Активне запозичення термінів зумовлене кількома чинниками: глобалізацією енергетичного ринку, швидким поширенням інноваційних технологій, необхідністю уніфікації поняттєво-термінологічного апарату в міжнародних стандартах і документах. В українській терміносистемі англізми функціують у різних формах – від кальок до прямих запозичень – і відображають й історичні процеси, й новітні тенденції.

Однією з найбільш поширених моделей є калькування, коли англійський термін перекладається буквально, зберігаючи семантичну прозорість. Такі приклади, як *solar panel* → *сонячна панель* чи *wind turbine* → *вітрова турбіна*, є вже цілком усталеними в українській науковій і публіцистичній мові. Вони позначають конкретні технічні пристрої і зрозумілі не лише фахівцям, а й широкій аудиторії. Аналогічно термін *energy efficiency* (*енергоефективність*) активно використовується в державних програмах, законодавстві та медіа, поступово виходячи за межі вузького фахового вжитку й стаючи елементом повсякденної мови. Кальки забезпечують прозорість і легкість засвоєння, оскільки інтегрують нові поняття у вже знайому мовну структуру.

Поряд із кальками в українській терміносистемі функціують прямі запозичення, які або зберігають оригінальну англійську форму, або проходять мінімальну адаптацію (*battery* / *батарея*, *аккумулятор*, *smart charging* / *розумна зарядка*, *benchmarking* / *бенчмаркінг* тощо).

Їх появу можна пояснити прагненням швидко інтегрувати нові поняття в науковий і бізнесовий дискурс без пошуку складних перекладних еквівалентів. Так, слово *battery* має кілька українських відповідників (*акумулятор, батарея*), але у спеціалізованих текстах воно нерідко зберігається в оригіналі для точності та уніфікації з міжнародною літературою. У випадку зі *smart charging* (*розумне заряджання*) спостерігаємо паралельне функціонування оригінальної та перекладної форм, причому український відповідник поки що не настільки поширений. Це свідчить про процес адаптації терміна, коли професійна спільнота поступово вирішує, яка форма стане домінантною.

Окрему групу термінів становлять запозичення, пов'язані з новими тенденціями розвитку енергетики. Термін *virtual power plant* (*віртуальна електростанція*) ще перебуває на етапі активного освоєння: він вживається переважно в наукових статтях та стратегіях цифровізації енергетики, тоді як у масовій комунікації залишається малознаним. Подібна ситуація із *green hydrogen* (*зелений водень*): цей термін тісно пов'язаний з європейською кліматичною політикою та стратегічними програмами переходу на відновлювані джерела енергії. В українському дискурсі він уже активно використовується в офіційних документах і науково-аналітичних текстах, але потребує подальшого унормування. У таких випадках мовна практика відображає сучасні інновації, які тільки входять у виробничу реальність, і термінологія стає маркером нового етапу розвитку галузі.

Далі зосередимо увагу на конкретних прикладах англійських запозичень у термінології енергетики, подаючи їх характеристику та особливості функціонування.

– *Ancillary services* – *допоміжні послуги*. Калька, що позначає послуги, які забезпечують надійність і стабільність роботи електромереж. Це новітній термін, важливий для балансування та стабільності системи, добре адаптований фонетично та семантично [4; 17].

– *Balancing market* – *ринок балансування*. Це калька з англійської мови, яка позначає спеціалізований сегмент енергетичного ринку, де забезпечується баланс попиту і пропозиції в реальному часі. На ньому працюють учасники, що надають додаткові послуги для підтримки стабільності мережі. Термін є новітнім, широко застосовується в контексті європейської інтеграції української енергосистеми (ENTSO-E), добре адаптований семантично та зрозумілий для професійної аудиторії. Використання кальки «ринок балансування» закріплюється в офіційних документах, але паралельно іноді зберігається англійський варіант у спеціалізованих текстах [4; 17].

– *Battery swapping* – *заміна батареї*. Калька, що позначає механізм швидкої заміни акумуляторів у електротранспорті для забезпечення безперервного використання. Термін новітній, використовується в транспортно-енергетичних рішеннях, добре адаптований фонетично та семантично [4; 17].

– *Benchmarking* – *бенчмаркінг*. Пряме запозичення, яке зберігає англійське звучання. Позначає процес оцінювання ефективності або продуктивності певної системи шляхом порівняння з кращими практиками. Використовується в енергетичному секторі для аналізу ефективності енергоспоживання та управління ресурсами. Термін новітній, переважно науково-технічний, фонетично адаптований до української [17].

– *Carbon footprint* – *вуглецевий слід*. Калька, що означає загальну кількість викидів CO₂, пов'язаних із діяльністю людини чи організації. Термін новітній, широко використовується у сфері «зеленої» енергетики та екологічного моніторингу, фонетично та морфологічно адаптований [4; 17].

– *Demand response (DR)* – *управління попитом (DR)*. Калька, що позначає механізм реактивного регулювання споживання електроенергії залежно від пропозиції на ринку

та сигналів системи. Цей новітній термін активно застосовується в сучасних енергетичних системах для оптимізації навантаження та підвищення стабільності мережі [4; 17].

– *Demand-side management (DSM) – управління попитом (DSM)*. Калька, що позначає комплекс превентивних і стратегічних заходів з регулювання споживання енергії на боці споживача для оптимізації навантаження на мережу. Новітній термін, ключовий у сучасних електромережах, особливо за інтеграції відновлюваних джерел енергії. Добре адаптований фонетично та семантично, активно використовується в науково-технічних документах [17].

Примітка. Зазначимо, що в українській термінології обидва англійські терміни – *demand response* і *demand-side management (DSM)* – часто перекладають однаково як «управління попитом», оскільки обидва стосуються регулювання споживання електроенергії. Різниця між ними в англійському оригіналі, а саме: *demand response* – механізм/процес, коли споживачі змінюють попит залежно від сигналів з ринку або умов мережі (переважно реактивні дії); термін *demand-side management (DSM)* – ширше поняття, що вказує на комплекс заходів і стратегій для оптимізації споживання енергії на боці споживача (профілактичне, стратегічне планування). Спостережено, що в українському перекладі це часто об'єднують одним терміном «управління попитом», але за необхідності можна уточнювати: «управління попитом (DSM)» для DSM, а «управління попитом (DR)» для *demand response*.

– *Energy storage – енергозберігання*. Калька, що позначає процеси та пристрої для накопичення електроенергії для подальшого використання. Термін новітній, ключовий для інтеграції відновлюваних джерел та балансування мереж. Добре адаптований семантично та фонетично, активно використовується в технічних і наукових матеріалах [4; 17].

– *Energy transition – енергетичний перехід*. Калька, що позначає перехід від традиційних джерел енергії до відновлюваних і низьковуглецевих технологій. Термін новітній, активно використовується в політиці, стратегіях енергетики та наукових текстах, добре адаптований фонетично, морфологічно та семантично [4; 17].

– *Flexibility – флексибільність / гнучкість*. Калька або пряме запозичення. Вказує на здатність енергетичної системи адаптуватися до змін у попиті та пропозиції енергії, особливо в контексті інтеграції відновлюваних джерел. Використання терміна новітнє, його активно вживають у наукових і технічних документах, він добре адаптований фонетично та семантично [17].

– *Green hydrogen – зелений водень*. Калька з англійської, що означає водень, отриманий виключно з відновлюваних джерел енергії (сонця, вітру, гідроенергії) без утворення викидів CO₂. Термін новітній, але вже добре усталений у міжнародних і національних енергетичних стратегіях. У наукових та технічних текстах широко використовується калька «зелений водень», яка є прозорою та зрозумілою для фахівців. Він відіграє центральну роль у майбутніх планах декарбонізації енергетики та промисловості [4; 17].

– *Grid services – послуги мережі*. Калька, що позначає додаткові послуги для підтримки стабільності та ефективності електромережі. Новітній термін, активно використовується у сфері балансування й інтеграції відновлюваних джерел, семантично та фонетично адаптований [4; 17].

– *Microgrid – мікромережа*. Калька, що позначає локальну електромережу, здатну працювати автономно або підключеною до великої мережі. Новітній термін, активно використовується в наукових, стратегічних та технічних матеріалах, добре адаптований фонетично та семантично [17].

– *Mining – майнінг*. Термін є прямим запозиченням з англійської, адаптованим фонетично та морфологічно до української мови. Позначає процес видобутку криптовалюти, що пов'язано з високим енергоспоживанням. У сучасній енергетиці термін використовують переважно в контексті обговорення енерговитрат криптовалютних мереж. Він новітній, не має усталеного українського відповідника, тому поряд із калькою іноді використовується англійський оригінал [17].

– *Net metering – «нет-метринг» / балансування по лічильнику*. Пряма калька, що позначає систему обліку електроенергії, яка дозволяє споживачеві передавати надлишок виробленої енергії назад у мережу. Новітній термін, активно використовується в контексті відновлюваних джерел енергії та «зеленого» тарифування. Добре адаптований семантично, фонетично частково зберігає англійське звучання [17].

– *Off-grid – офф-грід / автономна мережа*. Пряме запозичення, що позначає енергосистему, яка працює автономно, без підключення до централізованої мережі. Термін новітній, поширений у контексті автономних будинків та віддалених об'єктів, часто вживається без перекладу [17].

– *Peer-to-peer energy – енергетика «peer-to-peer» / енергія за моделлю P2P*. Термін є калькою з англійської, що відображає концепт прямого обміну енергією між користувачами без участі централізованої мережі. Він новітній і широко використовується в контексті цифрових платформ та розподілених енергетичних систем. Термін семантично адаптований до української, фонетично частково збережений, і активно використовуваний у наукових, технічних та інформаційних матеріалах [17].

– *Prosumer – просьюмер / просюмер*. Цей термін є неологізмом, утвореним шляхом поєднання англійських слів *producer* та *consumer*. Пряме запозичення, що означає споживача, який одночасно виробляє та споживає енергію. Термін новітній, поширений у контексті відновлюваної енергетики та децентралізованих систем. Фонетично адаптований, активно використовується в наукових текстах, стратегіях енергетики та публікаціях про «зелений» перехід [17].

– *Renewable certificate – сертифікат відновлюваної енергії*. Калька, що позначає документ, який підтверджує виробництво електроенергії з відновлюваних джерел. Новітній термін, застосовується в механізмах торгівлі «зеленою» енергією, семантично зрозумілий і фонетично адаптований [17].

– *Renewable integration – інтеграція відновлюваних джерел*. Калька, що відображає процес включення відновлюваних джерел енергії в наявну мережу без шкоди для її стабільності. Новітній термін, активно використовується в стратегічних та науково-технічних документах, семантично зрозумілий та фонетично адаптований [4; 17].

– *Smart charging – смарт-чарджинг / інтелектуальна зарядка*. Це калька, яка позначає систему інтелектуального керування процесом заряджування електротранспорту, зокрема оптимізацію за часом, ціною електроенергії та станом мережі. Термін новітній, використовується у сфері інтеграції електромобілів в енергетичну систему. Фонетично частково зберігає англійське звучання («*смарт-чарджинг*»), але активно вживається також адаптований варіант «*інтелектуальна зарядка*». Поширений у науково-технічних публікаціях, офіційних звітах та стратегічних планах розвитку енергетики [17].

– *Smart grid – розумна мережа*. Цей термін є прикладом прямого перекладу (кальки), що позначає інтелектуальну електромережу для оптимізації виробництва, розподілу та споживання електроенергії. Термін вживається в контексті сучасних технологій управління електромережами. Утім, поряд із калькою вживання англійського оригіналу залишається

поширеним у досліджуваній терміносистемі, що свідчить про часткову двомовність термінології [17].

– *Smart meter* – *смарт-метер / розумний лічильник*. Калька, що відображає сенс англійського оригіналу. Позначає лічильник електроенергії з можливістю дистанційного збору показників та аналітики споживання. Термін новітній, широко використовується в Україні в офіційних документах та технологічних рішеннях для підвищення енергоефективності. Часто паралельно використовують англійський варіант [17].

Virtual meter – *віртуальний лічильник*. Калька, що позначає програмний лічильник для моніторингу та управління споживанням енергії. Новітній термін, застосовується в цифрових платформах для енергоменеджменту, семантично зрозумілий і фонетично адаптований [17].

Virtual power plant – *віртуальна електростанція*. Калька з англійської, яка позначає об'єднання різних розподілених джерел енергії (сонячних панелей, вітрових турбін, акумуляторів тощо), що керуються єдиною цифровою платформою і функціонують як єдиний виробник. Термін новітній, ключовий у сучасній концепції цифровізації енергетики. Добре адаптований семантично, морфологічно та фонетично, активно використовується в наукових дослідженнях, нормативних документах і стратегіях розвитку «зеленої» енергетики [17].

Висновки. Проведене дослідження англійських запозичень у сучасній українській термінології енергетики засвідчило, що цей мовний пласт активно формується та динамічно розвивається під впливом глобалізаційних і технологічних трансформацій. Англійська мова виступає ключовим джерелом новітньої термінології, що зумовлено роллю англійського науково-технічного дискурсу, стандартизації знань і міжнародної співпраці у сфері енергетики. Виявлено, що більшість запозичень відбувається через калькування та адаптацію з одночасним збереженням семантичної близькості до оригінальних англійських термінів. Морфологічна адаптація реалізується через українські суфікси та словотвірні моделі, що забезпечує їх органічне включення у структуру української мови. Прямі запозичення, хоч і поширені, здебільшого функціонують у межах вузького фахового дискурсу, потребуючи додаткової адаптації та унормування. Семантичний аналіз показав, що запозичені терміни переважно зберігають первісне значення, водночас набуваючи специфічних локальних відтінків залежно від контексту в українському науково-технічному середовищі. Це демонструє гнучкість терміносистеми та її здатність відображати як універсальні, так і національно марковані особливості розвитку енергетики. Водночас процес запозичення супроводжується певними лінгвістичними викликами, зокрема потребою унормування вживання, адаптації звучання, лексичного співіснування з питомо українськими термінами. Це зумовлює потребу у виробленні чітких мовних стратегій, які би поєднували відкритість до інновацій зі збереженням національної мовної ідентичності. Системний підхід до аналізу англійських запозичень у сфері енергетики має і теоретичне, і практичне значення: він сприяє розвитку української наукової термінології, формуванню збалансованої мовної політики та підвищенню конкурентоспроможності українських наукових і технічних комунікацій на міжнародній арені.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення динаміки функціонування цих термінів у професійному дискурсі різних жанрів (наукові статті, нормативні документи, медіатексти), а також на аналіз процесів їх кодифікації та нормалізації в українській мові. Перспективним видається і порівняльний аналіз адаптації англійських енергетичних термінів у різних слов'янських мовах, що дозволить виявити універсальні та національно-специфічні тенденції у формуванні сучасних терміносистем.

Література:

1. Архипенко Л. Етапи і ступені адаптації іншомовних лексичних запозичень в українській мові (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця XX–початку XXI ст.). Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. 168 с.
2. Тлумачний російсько-українсько-англійський словник з енергетики. Основні терміни: понад 3500 термінів / М.Д. Гінзбург та ін. Харків : 1999. 752 с.
3. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Вид. дім «KM Academia», 2000. 218 с.
4. Енергетика: історія, сучасність і майбутнє. URL: <http://energetika.in.ua/> (дата звернення: 26.08.2025).
5. Іващишин О. Проблема доцільності використання запозичень та інтернаціоналізмів у науково-технічній термінології. *Проблеми української науково-технічної термінології: тези I Міжнародної наукової конференції*. Львів, 1992. С. 114–116.
6. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. 4-те вид. Вінниця : Нова Кн., 2004. 576 с.
7. Кислюк Л. Освоєння нової іншомовної лексики системою українського словотвору. *Мовознавчий вісник*. 2013. Вип. 16–17. С. 112–122.
8. Кочан І. Іншомовні слова: кальки чи національні відповідники? *Українська наукова термінологія: збірник матеріалів науково-практичної конференції «Українська наукова термінологія. Проблеми перекладу»*. Київ, 11 грудня 2009. № 2. С. 9–26.
9. Кочан І.М. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004.
10. Кочан І.М. Українська наукова лексика: міжнародні компоненти в термінології. Київ : Знання, 2013. 294 с.
11. Кочан І. Термінологія: національна чи міжнародна? *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології», 2009. № 648. С. 3–8.
12. Куньч З.Й. Питоме й запозичене в термінології: проблема балансу. *Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм*. Львів : Галицька видавнича спілка, 2018. С. 38–66.
13. Куньч З.Й. Проблеми чужомовного впливу на українську науково-технічну термінологію. *Термінологічний вісник*. Київ : Інститут української мови НАНУ, 2013. Вип. 2(1). С. 215–220.
14. Маслов Є., Корнева З. Явище лексичного запозичення в контексті невизначеності понять «borrowing» й «loanword». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/4203>. 2025. № 23(91). С. 43–47.
15. Процик І.Р. Запозичення та освоєння чужомовної лексики в українській фізичній термінології на зламі XIX–XX століть. *Українська термінологія і сучасність* / 2003. Вип. V. С. 167–169.
16. Селігей П. Що нам робити із запозиченнями? *Українська мова*. 2007. № 4. С. 16–32.
17. Укренерго. Глосарій. URL: <https://ua.energy/glossary/> (дата звернення: 26.08.2025).
18. Фаріон І.Д. Англомовний наступ в українській дійсності. *Сучасність*. 2000. № 3. С. 150–156.
19. Харчук Л.В. Запозичення в українській електроенергетичній терміносистемі. *Wroclawska Ukrainistyka. Lingua – Litterae – Sermo. Monografia*. 2022. С.153–166.
20. Чорновол Г.В. Функціональні особливості інтернаціональних термінів у системі економічної термінології. *Термінологічний вісник : зб. наук. праць*. Київ : Інститут української мови, 2015. Вип. 3(2). С. 258–264.
21. Шаранова Ю.В., Маслов Є.О. Перекладацькі трансформації в англо-українських перекладах у сфері інженерії. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Т. 3. № 27. С. 150–154.

References:

1. Arkhipenko, L. (2008). Etapy i stupeni adaptatsii inshomovnykh leksychnykh zapozychen' v ukrainskii movi (na materialii anhlytsyzmiv u presi kintsia XX–pochatku XXI st.) [Stages and degrees of adaptation of foreign lexical borrowings in Ukrainian (based on Anglicisms in the press at the end of the 20th–beginning of the 21st century)]. Kharkiv: KhNEU. 168 p. [in Ukrainian].
2. Hinzburg, M. D., Azimova, N. I., Chernets', M. V., et al. (1999). Tlumachnyi rosiys'ko-ukrains'ko-anhlytskiy slovnyk z enerhetyky. Osnovni terminy: ponad 3500 terminiv [Explanatory Russian-Ukrainian-English dictionary of energy: over 3500 terms]. Kharkiv. 752 p. [in Ukrainian].

3. Diakov, A. S., Kiyak, T. R. & Kudelko, Z. B. (2000). *Osnovy terminotvorennia: semantychni ta sotsiolinhvistyčni aspekty* [Fundamentals of term formation: Semantic and sociolinguistic aspects]. Kyiv: Vyd. dim "KM Academia". 218 p. [in Ukrainian].
4. Enerhetyka: istoriia, suchasnist i maibutnie [Energy: History, Present, and Future]. (2012–2013). Retrieved August 26, 2025, from <http://energetika.in.ua/> [in Ukrainian].
5. Ivashchysyn, O. (1992). Problema dotsilnosti vykorystannia zapozychen' ta internatsionalizmiv u naukovy-tekhnichnii terminolohii [The problem of using borrowings and internationalisms in scientific and technical terminology]. In *Problemy ukrainskoi naukovy-tekhnichnoi terminolohii: tezy I Mizhnarodnoi naukovoi konferentsii* (pp. 114–116), Lviv [in Ukrainian].
6. Karaban, V. I. (2004). *Pereklad anhliyskoi naukovoi i tekhnichnoi literatury* [Translation of English scientific and technical literature] (4th ed.). Vinnytsia: Nova Kn. 576 p. [in Ukrainian].
7. Kysliuk, L. (2013). Osvoiennia novoi inshomovnoi leksyky systemoiu ukrainskoho slovotvoru [Mastering new foreign vocabulary through the Ukrainian word-formation system]. *Movoznavchyi visnyk*, 16–17, 112–122 [in Ukrainian].
8. Kochan, I. (2009). Inshomovni slova: kalky chy natsional'ni vidpovidnyky? [Foreign words: Calques or national equivalents?]. *Ukrainska naukova terminolohiya: zb. materialiv naukovy-praktychnoi konferentsii „Ukrainska naukova terminolohiya. Problemy perekladu”*, (pp. 9–26). Kyiv [in Ukrainian].
9. Kochan, I. M. (2004). Dynamika i kodyfikatsiia terminiv z mizhnarodnymy komponentamy u suchasni ukrainskii movi [Dynamics and codification of terms with international components in modern Ukrainian]. Lviv: Vydavnychiy tsentr LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
10. Kochan, I. M. (2013). *Ukrainska naukova leksyka: mizhnarodni komponenty v terminolohii* [Ukrainian scientific vocabulary: International components in terminology]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
11. Kochan, I. (2009). Terminolohiia: natsional'na chy mizhnarodna? [Terminology: National or international?]. *Visnyk Natsional'noho universytetu "Lvivska politekhnika". Seriia "Problemy ukrainskoi terminolohii"*, (648), 3–8 [in Ukrainian].
12. Kun'ch, Z. Y. (2018). Pytome i zapozychene v terminolohii: problema balansu [Native and borrowed in terminology: The problem of balance]. In Z. Kun'ch (Ed.), *Teoriia termina: konkretizatsiia leksyko-semantychnykh paradyhm* (pp. 38–66). Lviv: Halytska vydavnycha spilka [in Ukrainian].
13. Kun'ch, Z. Y. (2013). Problemy chuzhomovnoho vplyvu na ukrainsku naukovy-tekhnichnu terminolohiiu [Problems of foreign influence on Ukrainian scientific and technical terminology]. *Terminolohichnyi visnyk*, 2(1), 215–220 [in Ukrainian].
14. Maslov, E. & Korneva, Z. (2025). Yavysche leksychnoho zapozychennia v konteksti nevznachenosti poniat "borrowing" i "loanword" [The phenomenon of lexical borrowing in the context of uncertainty of the concepts "borrowing" and "loanword"]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostrozka akademiia": Seriia "Filolohiia"*, 23(91), 43–47. <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/4203> [in Ukrainian].
15. Protsyk, I. R. (2003). Zapozychennia ta osvoiennia chuzhomovnoi leksyky v ukrainskii fizychnii terminolohii na zlami XIX–XX stolitt [Borrowing and mastering foreign vocabulary in Ukrainian physical terminology at the turn of the 19th–20th centuries]. *Ukrainska terminologiya i suchasnist*, V, 167–169 [in Ukrainian].
16. Selihei, P. (2007). Shcho nam robyty iz zapozychenniamy? [What should we do with borrowings?]. *Ukrainska mova*. 4, 16–32 [in Ukrainian].
17. Ukrenergo. (n.d.). *Glossary*. Retrieved August 26, 2025, from <https://ua.energy/glossary/> [in Ukrainian and English].
18. Farion, I. D. (2000). Anhlo-movnyi nastup v ukrainskii diisnosti [English-language advance in Ukrainian reality]. *Suchasnist*, 3, 150–156 [in Ukrainian].
19. Kharchuk, L. V. (2022). Zapozhychennia v ukrainskii elektroenerhetychnii terminosystemi [Borrowings in the Ukrainian electric power terminology system]. *Wroclawska Ukrainistyka. Lingua – Litterae – Sermo. Monografia*, 153–166 [in Ukrainian].
20. Chornovol, H. V. (2015). Funktsionalni osoblyvosti internatsional'nykh terminiv u systemi ekonomichnoi terminolohii [Functional features of international terms in the economic terminology system]. *Terminolohichnyi visnyk*, 3(2), 258–264 [in Ukrainian].

21. Sharanova, Y. V. & Maslov, E. O. (2022). Pereklads'ki transformatsii v anglo-ukrainskykh perekladakh u sferi inzhenerii [Translation transformations in English-Ukrainian translations in engineering]. *Zakarpatski filolohichni studii*, 3(27), 150–154 [in Ukrainian].

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Дата надходження статті: 22.09.2025

Дата прийняття статті: 20.10.2025

Опубліковано: 10.12.2025